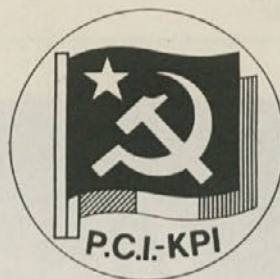

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

D. 296/1989

T R S T - 15. januarja 1988 - Leto XL. - Štev. 1 - Petnajstdnevnik - Quindicinale - Abbon. postale - Gruppo II/70 - 500 lir

Iskanje kompromisa ali zavlačevanje

O ponujenih «omizijih» za dogovorjeno rešitev slovenskega vprašanja

Čeprav je božični in novoletni čas posevečen predvsem družinskim srečanjem, praznovanju in zimskim počitnicam se je v naši manjšinski kroniki zgodilo marsikaj zanimivega in vrednega komentarja. V mislih imamo predvsem občni zbor najbolj množične slovenske organizacije v Italiji, Slovenske kulturno gospodarske zveze, ki sama v sebi združuje večji del naših organizacij, društev in ustanov in torej predstavlja objektivno steber, na katerem sloni večji del naporov in odgovornosti za obrambo naše skupnosti pred asimilacijo in ustvarjanje pogojev za uspešno in učinkovito nadaljevanje boja za globalno zaščito v sedanjih zgodovinskih in političnih pogojih. Vsekakor so zaključki tega občnega zbora prav zato zanimivi in važni, veliko manj pa je to mogoče povezovati z analizo kadrovske spremembe, saj je šlo v glavnem za pomladitev v kontinuiteti vodstvenih struktur in načina njihove izbire.

Predvsem velja poudariti, da je SKGZ opravila v glavnem pravilno in objektivno analizo razmer, v katerih trenutno deluje naša manjšina, opredelila njene srednjeročne in dolgoročne cil-

je v strategiji boja za globalno zaščito in obenem utrjevanja sil, da se rezultati tega boja ne razpršijo.

Skupno nam je spoznanje, da je dolžnost italijanskih političnih oblasti, predvsem zakonodajnih organov, da vendarle pristopijo k oblikovanju zadovoljivega zaščitnega zakona, saj bi bila prava sramota, če bi šla tudi 40-letnica ustave mimo, ne da bi se lotili izpolnjevanja njenih uvodnih členov, ki zagotavljajo manjšinam (in torej preostali nezaščiteni slovenski manjšini) ustrezne zaščitne norme. Strinjamo se, da so se politične razmere zaostrile zaradi rovarjenja nacionalističnih sil v mejnem področju, čeprav prihajajo prav iz tega konca tudi zanimive pobude, katerih cilj je doseči odpravo problema, ki tudi sicer destabilizacijsko vpliva na krajevne razmere. SKGZ povsem pravilno meni, da je za uspeh našega boja potrebna enotnost manjšine, hkrati pa tudi odprtost do italijanskih demokratičnih sil. Končno opozarja na odprta vprašanja, ki jih poraja finančna stiska nekaterih kulturnih ustanov, vendar poudarja, da se v nobenem primeru ne more sprijazniti z rešitvami, ki bi pomenile dejan-

ske odpoved zaščitnemu zakonu.

Razprava je pokazala, da obstaja ob teh temeljnih spoznanjih in strateških izbirah dokajšnja enotnost. Morebitna razhajanja glede taktičnih izbir pa ne morejo bistveno vplivati na to enotnost, ki jo je še najbolj občutiti na bazi, med ljudmi, ki vsak dan aktivno ustvarjajo našo manjšinsko politiko.

Komunisti, ki smo aktivno prisotni v slovenskih organizacijah in torej tudi v krovni organizaciji, spoštujemo njeno samostojnost in pluralistični ustroj, aktivno sodelujemo v razpravah in skušamo, vsak zase in po svoje, brez vsakršnega strujanja, prispevati k obogatitvi skupnih spoznanj. V tem soočanju nam je vodilo predvsem načelo medsebojnega spoštovanja in strpnosti.

Velika naloga, pred katero stojijo vse naše organizacije, je ohranitev enotnosti in obenem spodbujanje borbenosti, ki je v objektivnih okoliščinah zašla v določeno krizo nezaupanja, ravnodušnosti, čakanja in iskanja bližnjic. Premostiti moramo tudi prepričanje (ki jo je doslej rojevala danost), da pomeni bližanje volitev hkrati tudi neizogiben zastoj v boju za manjšinske pravice. Če bi to držalo tudi tokrat, oziroma če bi se s tem vsi sprijaznili, bi morali odložiti puške v koruzo vsaj za poldrugo leto, če že ne več...

Z Novim letom se obnavlja tudi diskusija o tem, kako priti do zaščitne zakonodaje. O tem je bil govor tudi na čedajskem prazniku emigranta, ki tradicionalno velja za zanimivo tribuno «politične volje».

Pred nami so sledeče možnosti in danosti.

Predsednik deželne vlade Biasutti vabi vse parlamentarce iz dežele Furlanije-Julijske krajine, naj se usedejo za mizo in poskusijo najti skupni imenovalec, da se enkrat za vselej reši manjšinsko vprašanje. Pri tem Biasutti izjavlja na mednarodnih srečanjih, da so «slovenske zahteve preveč radikalne» in da je treba poiskati «srednjo pot». Ne pove pa, če se mu zde demokršćanske ponudbe pretirano skope in omejevalne, saj je od obeh skrajnosti (če si lahko sposodimo

Slovenske organizacije iz Videmske pokrajine so v nedeljo 10. januarja priredile 25. dan emigranta.

V Kulturnem domu v Gorici je bil 20. decembra 16. občni zbor SKGZ.

njegovo besedišče) odvisno, kje začrtati to «srednjo pot».

Odrpito ostaja tudi vprašanje, ali pomeni Biasuttijeva pobuda le nov poskus zavlačevanja, ali pa vendarle kaže na določen premik tam, kjer je bila doslej fronta še najbolj neprobojna, med furlanskimi demokristjani. Gotovo je, da se je Biasutti, kot najvidnejši predstavnik deželne KD podal v Čedad in se je srečal z beneškimi Slovenci, jih priznal in tudi nekaj obljubil. Če pomislimo, da je furlanska KD še pred desetimi leti dajala navodila svojim županom, naj negativno odgovarjajo na pismena vprašanja predsedstva vlade o morebitni zaščiti, je korak naprej vendarle resničen in otipljiv.

Značilno je, da soupada to odpiranje z objektivnimi pogoji, v katerih deluje furlansko gospodarstvo, saj je čedalje bolj usmerjeno v mednarodno sodelovanje in uveljavljeni interesi seveda ne dopuščajo nacionalistične zaprtosti ali napetosti na mejah.

Drugače je v Trstu in Gorici, kjer se KD zapira in skupaj z delom socialistov koketira z najbolj odurnimi šovinističnimi krogi. Stvari se neverjetno obračajo, vsaj tako kaže, dokler ne bo nekdanj vplivna morotejska skupina našla novega navdiha in se otrešla šoka po osimskega volilnega poraza.

Socialisti so doslej bili ob strani, saj so igrali predvsem na karto povezovanja z Listo za Trst, na deželni ravni pa pripravljali spopad s KD za ponovno porazdelitev vplivnih sfer oblasti.

Bitka za ponovno vključitev finančne kritja naše zaščite v državni proračun in finančni zakon za triletnje 1988-90 je v tem pogledu pokazala različni pristop, oziroma različno občutljivost med furlanskimi in tržaškimi socialisti, čeprav ta razlika ni tako občutna, kot pri demokristjanih.

V Čedadu je socialistični prvak Ren-

zulli, ki je član osrednjega strankinega vodstva, jasno povedal, kolikšna negotovost še vlada v socialističnih vrstah. Nekdanjega zakonskega osnutka pokojnega ministra Lorisa Fortune ne bodo več predložili, češ da so spoznali, kako nima smisla z glavo v zid, saj si jo razbiješ. Ubrali naj bi bolj «realistično» pot, vendar ta še ni jasna. PSI je baje že «skoraj izdelala» svoj novi predlog, vendar ne pove, kaj je v njem. Še vedno razmišlja o tem, ali ga bo sploh predložila, ali pa bo prej spodbudila vlado, naj sama to stori. V tem pogledu je Renzulli omenil možnost novega «omizja» vseh parlamentarcev, vendar tokrat na ravni vlade, oziroma podtajnika za notranje zadeve Valda Spinija. Ta naj bi preveril možnost predstavitve vladnega zakonskega osnutka.

Tudi v tem primeru zaudarja po zavlačevanju do deželnih volitev, če pri tem odmislimo prepričanje, da bo Go-

rieva vlada kaj kmalu padla in da je le torej malo verjetnosti, da bi to «Spinijevo omizje» lahko obrodilo pozitivne rezultate, ne glede na osebnost in politične lastnosti socialističnega podtajnika, ki je znan po svoji občutljivosti za manjšinska vprašanja. Gre za nekaj povsem drugega, za vprašanje, ali je koristno, da vlada predstavi svoj zakonski osnutek. Dosedanja praksa je pokazala, da vlada tega ni zmožla, niti tedaj ne, ko je imela na razpolago gradivo za minimalno dogovorjeno hipotezo, pred desetimi leti izdelano v Cassandrovi komisiji, oziroma v Rizzovi podskupini. Pozneje ni bil temu kos ne podtajnik Compagna, ne ministra Romita in Vizini... Vladni osnutek zahtevajo demokristjani, ki dobro vedo, da bi se mu uprli vsaj dve laični stranki (republikanci in liberalci) in bi torej petstrankarska koalicija zadevo odložila ob spoznanju, da ni pravega soglasja.

To so, torej, globji razlogi, zaradi katerih bi bilo bolje, če bi zadovoljiv kompromis iskali na deželni ravni in vzporedno s postopkom usklajevanja v pristojni senatni komisiji. V nasprotnem primeru bomo prisiljeni sumiti, da smo bili spet priča novim poskusom zavlačevanja do deželnih volitev, da bi «slovensko vprašanje» ne kalilo voda in načrtov tistih vladnih strank, ki se že sedaj pripravljajo na spopad za glasove najbolj nacionalističnega dela Liste za Trst.

Vsekakor, «nekaj se premika», čeprav nam še ni jasno kam, niti koliko časa naj bi se premikalo. Potrebno pa bi bilo, če bi naša manjšina, preko svojih organizacij in enotnih predstavništev, skušala morebitne premike usmerjati ali vsaj pri njih sodelovati. Ne moremo si privoščiti pasivnega čakanja na razvoj dogodkov.

st.s.

Proslava ob štiridesetletnici ustanovitve učiteljskega združenja «A.M. Slomšek».

Izreden «Kralj na Betajnovi»

Uvod:

Kralj na Betajnovi ponovno zaživi. Tekst je pred leti zapisal Cankar. Režiser Mario Uršič ustvari dramo na novo.

Spremembe:

Spremeni se kraj dogajanja. Vas postane mesto. Gostilnica mestni salon. Župnik ni več sam. Okoli ima sodelavce istega mišljenja.

To je drama samih simbolov. Drama oblasti, drama pasivnosti, drama upora, drama resignacije, drama ljubezni, drama socialnega boja in drama vesti.

Drame:

1. Dramo oblasti igra Kantor. Vlogo so dodelili Borisu Cavazzi. Simbol oblasti je shranen v fizično močnem moškem srednje starosti. S srebrnimi lasmi. Brez brade. Z ravno hrbtenico in pokončno figuro. Skratka atletska postava. Z mogočno erotično silo, ki jo sprošča nad ženskami in nad družbo. Tako vedno znova potrdi svojo moškost, moč, oblast. Ta mu je edini cilj v življenju. Tako si danes predstavljamo oblast mi. Vpliv ameriških nadaljevank je viden. Kantor je tak kot junak iz Dallas TV serie.

Sto let od tega je bil simbol oblasti drugačen. Moški neatletske postave, z brado, s hladnimi očmi. Po možnosti debelusen. Znak dobro obloženih miz.

Cankar je lahko postavil izvajanje oblasti na vas. Danes, ko vas nima moči, ko vasi več ni, je tudi oblast v njej šibka. Primerna sprememba.

2. Drama pasivnosti je utelešena v Krnecu. Kantor povzroči njegov propad. Krnec se zapije. Kantor mu naliva vino. Največje ponižanje za človeka. Dokončen propad njegove duše. Krnec je uprizarjal Silvij Kopal. V takih vlogah je neprekosljiv.

3. Drama resignacije in upora je prikazana v Nini. Njena vdanost na stricem dvoru je povezana z upanjem na čevem dvoru je povezana z upanjem na odrešitev, ki jo bo prinesel Maks. Z vest nemoči jo vodi v blazen obup. V blazen upor, ko na koncu obtoži Kan-

torja za morilca. Propade.

4. Dramo ljubezni igra Francka. Zaradi ljubezni se odloči za upor zoper očeta, pa tega ne stori. Njeno premikanje po odru, premikanje njenih udov je čustvena vsiljivost. To je duša, ki nikdar ne more napolniti brezno svojih čustev. Bitje, ki trpi, a ne reagira. To misel izusti na koncu oblast, ki kljub vsemu ostane na vrhu. Kot olje.

5. Dramo preračunane sleposti je igral župnik. Izgubljene duše, pijanci, družine brez kruha ne zanimajo duhovnika. Važen mu je le podrti farovž. Kantor mu izroči denar za popravila in tako kupi njegovo podporo in zvestobo. Po nizki ceni. Župnik je v kontrastu z ideologijo, kateri je obljubil zvestobo. Vlogo so dodelili Adrijanu Rustji. Perfektna zanj. Okrog duhovnika se vrtijo še drugi predstavniki iste ideologije, ki ne pridejo tako do izraza. Odvečna sprememba.

6. Dramo upora je zastopal Maks Krnec. Upor ostane trden, zavesten in ponosen do konca. Upor Maksa dobi še večjo moč, ko Maks umre. Navidezen propad. Seme bo pognalo kal.

Krneca je igral Vladimir Jurc. Ponekod doživeto. Čuteno. Ponekod igrano. Naučeno. Nikdar tako kot v Sumljivi osebi.

7. Ko vse te drame končajo, začenja nova drama. Drama vesti. Vesti nobena oblast ne premaga. Vest živi v človeku Kantorju in ne v simbolu oblasti. Ne bodo ga uničili drugi, uničila ga bo lastna vest.

Dodelitev vlog:

Tone Gogala je igral Franca Bernotta, posestnika. Ni se izigral. Njegova igralska moč se pokaže le v kratkem trenutku obupane ljubezenske strasti in ljubosumja do izvoljenke. Tu je pa že igral neko drugo vlogo. Neprimerna vloga za Gogalo. Kakšna bi bila drama, če bi Gogala uprizarjal Maksa?

Nekaj vlog so dodelili mladim igralcam.

Tanja Pečar je igrala vlogo delavke Lužarice, dramo socialnega boja. Bila je na odru le nekaj trenutkov, a je v svoji patetični vlogi do blaznosti obupane ženske pustila za sabo neko sled.

Alda Sosič je igrala Kantorjevo hčerko. Jaz pa sem stalno mislila, da je sluskinja. Ona vedno to igra.

Mladim igralcam več prostora!

Scena:

Izdelala sta jo Marko Kravos in Mario Uršič. Mogočna je, a neopazna. Polna in prazna. Živa. Podrejena simbolom in sama na sebi simbol. Grajena na kontrastu. Bela in črna. Neomadeževanost in greh. V začetku so zidovi beli, v notranjosti je črnina. Bele zidove je okrog sebe sezidal Kantor, v sebi je ostal umazan.

Kostumi:

Prav tako izvrstni so kostumi. Izdelani za vsak simbol posebej. Živi v simbolu, ki ga ne prekrivajo ne z barvo ne z obliko. Do konca zasidrani v sceni. Tudi ti črno beli. V trenutku stiske oblasti prevladuje črna barva. Ko oblast zmaga, prevladuje bela barva, ki jo oblast vsiljuje tudi ostalim simbolom.

Obleke so bele, a zidovi črni.

Glasba:

Glasbe se ne spominjam.

Zaključek:

Čestitam!! Nedvomno - najlepša drama letošnje sezone.

Vilma Purič

Darovi in prispevki

Kante Sergio iz Praprota daruje 20.000 lir za sklad Dela.

Milko Gabrovec iz Nabrežine daruje 20.000 lir za sklad Dela.

Marija Košir Witinc iz Nabrežine daruje 5.000 lir za sklad Dela.

Sekcija KPI Enrico Berlinguer iz Nabrežine izreka najgloblje sožalje svojcem ob smrti tovariša Alojza Rebule iz Nabrežine in prispeva 50.000 lir za sklad Dela.

V spomin na Edvarda Vatta darujeta Malka in Bruno Čok 10.000 lir za sklad Dela.

Ob poravnavi naročnine so v sklad Dela prispevali tovariši: Angelo Visentin 9.000 lir, Piero Cerkvenc 4.000 lir, Josip Legiša iz Štivanja 4.000 lir, Venceslav (Bogo) Rojc iz Nabrežine 4.000 lir, Mirko Kralj (Carli) iz Nabrežine Kamnolomi 4.000 lir, Josip Regent iz Selsljana 14.000 lir, Rudi Gergič iz Šempolaja 4.000 lir in Edvard Vogrič iz Nabrežine 4.000 lir.

V spomin na tovariša Petra Viola prispeva Stanka Hrovatin 25.000 lir za sklad Dela.

Ob 24. obletnici smrti Aleksandra Purgherja iz Mačkovelj daruje družina 50.000 lir za sklad Dela.

Vesna je v nedeljo doma remizirala z ekipo Zaule (0:0).

Deželni prispevki za kulturno dejavnost (II)

Svoj poseg je Fabio Omero opremil z zgovornimi podatki in številkami, ki bi jih bilo na tem mestu odveč naštet. Naj le omenim, da iz rezultatov raziskave ne izhaja jasen kriterij, ki bi opozarjal na logično razmerje med prispevkom, za katerega razne organizacije zaprosijo, in med prispevkom, ki ga oblasti realno odobrijo. Tudi ne kaže, da bi bili prispevki sorazmerni s količinskim vidikom dejavnosti določenega društva oz. združenja. Se pravi, da tudi zelo bogata dejavnost ne zajamči primerne podpore.

Govornik je nadalje opozoril še na nekatere bistvene pomanjkljivosti: skoraj ne obstaja povezava med kulturnim delovanjem in šolskim oz. delovnim svetom (to povezavo pa zakon zelo jasno predvideva). «Mestne kulturne ustanove so v bistvu nedostopne šolam; niso mišljene kot možnost izmenjave in šola je prepuščena, da si sama upravlja kulturne in druge dejavnosti, ki naj bi spodbujevale raziskovanje, eksperimentiranje, na področju vključevanja študentske mladine v delovni svet,» je dejal Omero.

Zakon 68 predvideva med drugim tudi izobraževanje za kvalifikacijo kulturnih delavcev. Ta postavka pa je že zdavnaj pozabljena in zanemarjena, tako da v bistvu v tem smislu ni bilo še ničesar storjenega.

V tej situaciji je sleherni državljani prisiljen v samoiniciativo in torej v skrajno privatistično, partikularistično upravljanje svojih specifičnih dejavnosti oz. interesov. Pri tem so nekoordiniranost, nekomuniciranje, neizmenjava in skrajna razdrobljenost že ustaljena praksa, ki jo bo v prihodnosti vedno težje odpravljati. Popraševanje po kulturi je vedno bolj razdrobljeno; po drugi strani so ravno tako vedno bolj

Vzhodnokraška godbeniška šola in godba «V. Parma» iz Trebč sta v nedeljo 10. januarja priredili koncert v Prosvetnem domu na Opčinah.

razdrobljeni servis, usluge in ponudbe.

V tem okviru podeljevanje podpor ni nobeno priznanje, ki bi kateri med obstoječimi 1600 kulturnimi deželnimi ustanovami povrnilo nekaj dostojanstva. Priznanje in dostojanstvo sta namreč možni le s «podporo», ki omogoča društvom in ustanovam, da kulturo dejansko proizvajajo in da pridobijo preko lastne proizvodnje zavest, da so realni dejavniki in realni del teritorija, na katerem živijo in delujejo.

Potrebna je torej premostitev pojma «podeljevanja prispevkov», ki se nujno mora spremeniti v kulturno investicijo.

Pri tem je Omero nanizal tudi konkretne predloge. Predvsem je potrebno, da bi se začelo pojmovati «deželni poseg» kot subjekt, ki nudi servise in strukture.

Predlog je nato še podrobno razčle-

nil v sledeče točke:

1. Decentralizacija servisov, ki se deli na: informacijo (kapilarna in decentrirana organizacija ažurniranih podatkov o kulturnih ustanovah in društveni stvarnosti) in prostore (uporaba javnih dvoran in prostorov po nizkih stroških)
2. Integracija in izmenjave na teritoriju (koordinirano delovanje med Pokrajino in Deželo, med drugimi javnimi ustanovami in šolo, združenji, sredstvi javnega obveščanja; dosledno programiranje; spodbujevanje na teritorialnem področju v smislu izmenjav, sodelovanja, raziskav in študij med vsem obstoječimi kulturnimi dejavniki)
3. Kultura: produktivna dejavnost (finansiranje specifičnih projektov, natečaji za izvirne projekte na kulturnem, in vzgojnem področju posojila z ugodnejšimi obrestmi; jamstva pri privatnih sponsorizacijah).

Zadnji govornik Boris Iskra je podal zgodovinsko analizo zakona in pri tem poudaril, da je zakonsko besedilo prvotno nastalo z namenom, da bi podpiral kulturno stvarnost, katere prvotna značilnost je bila večnamenska narava in prosvetno-vzgojna vloga (ARCI, ACLI, društvena stvarnosti ipd.).

Trenutno pa podpira zakon predvsem kulturne ustanove, se pravi institucionalno kulturno stvarnost.

Pojem polivalentnosti je v tem kontekstu zgubil na vrednosti, saj je deželna vlada v teh letih zaustavila prepotrebno regulamentacijo polivalentnih organizacij. Kot posledica tega tudi današnje zakonsko besedilo premalo spoštuje in vrednoti pojem kulturne polivalentnosti. Kljub temu pa je osnovno

Otroški pevski zbor KD «F. Venturini» je 19. decembra v domu «Anton Ukmar» pri Domju prvič nastopil.

ogrodje zakona 68 vsekakor dobro označujeta ga racionalnost in iluministična vsebina.

Ob zaključku je Iskra še poudaril, da je v zakonu dejansko potrebna specifična postavka glede filmske in kinoamaterske dejavnosti, ki je v deželnem merilu dosegla že pomemben razmah.

Izčrpnemu uvodu je sledila v drugem delu posveta še zanimiva razprava, pri kateri so sodelovali razni predstavniki kulturnih organizacij in posamezniki, ki delujejo v okviru raznih kulturnih ustanov. Čeprav so bili vsi posegi poglobljeni, se moramo tu omejiti na povzetek samo nekaterih bistvenih misli oz. predlogov.

Predvsem so številni govorniki opozorili na možnost, ki bi jo morali imeti kulturni delavci, ki pripadajo določeni organizaciji oz. združenju po vnaprejšnjem posojilu (prispevki dodeljeni po pobudi onemogočajo namreč pravo delovanje). Poudarili so tudi možnost, da bi bila v morebitnem novem zakonskem besedilu bolj natančna sektorializacija posameznih področij in dejavnosti.

Glede deželne oblasti, bi morala biti njena servisna vloga boljša in učinkovitejša, to pomeni predvsem informiranje, potenciranje prevajalske službe, zagotavljanje uporabnih in opremljenih javnih struktur in dvoran, uvedba servisa za tolmačenje ipd.

Podpiranje v korist kulturi in kulturnim dejavnostim mora pridobiti na verodostojnosti in to bo dosegljivo samo če bodo veljala tri bistvena pravila: programiranje, kvaliteta, kontrola nad upravljanjem javnega denarja. Preveč pogostoma samoprosavljanja...

Na koncu je bila še izpostavljena težava, ki jo ima amaterska kultura in rekreacijska stvarnost v odnosu z javno ustanovo. Razdor med obema postaja čedalje večji, ker ni sodelovanja, ni pravega vzajemnega soočanja. Javni poseg spodbuja mikrokozme tam, kjer sta krvavo potrebni interakcija in povezovanje. Nujna ni le sektorializacija dejavnosti in področij, nujna je tudi razčlenitev subjektov oz. dejavnikov, ki kulturo širijo in proizvajajo.

Nives Košuta

Zveza komunistične mladine Italije

prireja

Štafeto miru
od Codroipa do Aviana,
da bi protestirali zoper namestitve
enot vojnih letal AM-X

Štafeta bo startala v
soboto 16. januarja
ob 14. uri iz Codroipa

Kakšna ustava?

Ne čutim, na splošno, posebne nagljenosti do vsakovrstnih proslavljanj več ali manj pomembnih obletnic. Retorične formalnosti, ki navadno označujejo takovrstne priložnosti, so mi prej tuji in oddaljeni rituali kot pa živi dogodki, ki bi me na kakršenkoli način tudi čustveno prizadeli.

In vendar, če pomislim, je moja generacija tista, ki je verjetno še najbolj občutila, v vzgojnem smislu, vpliv neke vrste ideološkega prepričanja, ki je videlo ravno v proslavljanju učinkovito sredstvo za vzgojo prave narodnostne, politične, kulturne in ne vem še kakšne zavesti.

Prav zaradi teh razlogov, mi je toliko bolj nerazumljivo kako je šla skoraj neopazno mimo nas in našega tiska obletnica, ki je po mojem mnenju vredna, še posebno s strani nas Slovencev, pozornosti. 40-letnica italijanske ustave, ki je potekala prav v preteklih, zadnjih decemberskih dneh.

Mnenja sem, da ne potrebuje ta obletnica donečih proslavljanj, niti ne pompozni obredov. Terja samo zelo resno in trezno razmišljanje in to še zlasti v trenutku, ko se v naši državi odpira zanimiva in konstruktivna razprava okrog bistvenih vprašanj institucionalnih in ustavnih reform.

Italijanska ustava, ki je nastala leta '47 iz krvavega, znanega, mladim morda še premalo poznanega in razumljivega zgodovinskega ozadja, je izraz takratnih visokih civilnih idealov, ki so se sklicevali na vrednote antifašizma, demokracije, enakopravnosti, svobode in samoodločanja. Vrednote, ki so danes še aktualne in v katerih se popolnoma prepoznavamo.

Hkrati pa mi pomeni ustava še nekaj več: v vseh teh dolgih letih, ko se Slo-

venci potegujemo za doseg lastnih pravic, nam je bila prav ustavna listina, med vsemi zaprekami in nasprotovanji, edini trdni kamen, na katerega smo se lahko vedno oprijeli, saj načelno predvideva naša ustava vse, kar Slovenci želimo, da bi nam javno priznali.

Občutek imam, da se še enkrat spoštljivo umikamo ob rob pred velikimi premiki, na katere nas opozarja ta naš hitro spreminjajoči se svet. In prepuštimo, s tisto včasih res nedopustno vdanostjo, da stvari gredo svojo pot, zato, da bomo potem osuplo gledali za posledicami.

Institucionalne reforme in revizija same ustave so vprašanja, ki so danes usodnega pomena za ohranitev in razvoj italijanskega demokratičnega ustroja. So tematike, ki vzbujajo v meni izjemno zanimanje, čeprav se zavedam, da gre za zelo kompleksna in delikatna vprašanja. Prav ta kompleksnost pa terja verjetno od vseh nas veliko in vsestransko intelektualno sodelovanje. Zaradi tega se mi zdi nujno potrebno, da čimbolj pozorno in aktivno spremljamo to razpravo in da se prav kot pripadniki slovenske manjšine, ki živi v Italiji, in torej kot polnopravni državljani, vključimo v to široko debato s svojimi analizami, jasnimi opredelitvami, z lastnimi predlogi in strategijami. Mar nimamo s tem v zvezi kaj povedati ali vprašati?

Še predno bi se spuščali v globljo, vsebinsko obravnavo, se mi osebno že takoj porajja preprosto vprašanje na katerega bi rada dobila tudi preprost in jasen odgovor. Na kateri osnovi lahko v naši državi načenjamo resno soočanje o reviziji ustave, ko pa nekatera njena temeljna načela (in ne mislim samo na člena 3 in 6) se v 40-letnem obdobju še niso konkretno uresničila?

Sloga je 19. decembra gladko premagala naš prapor z rezultatom 3:0.

Slovinci in spreminjanje

Pred kratkim je izšla številka 4/5 biltena Informazioni regionali, ki vsebuje posebno prilogo v kateri so zbrani vsi pisni referati, ki so jih razni avtorji prebrali na seminarju «Tradicija in spreminjanje v deželni družbi: prispevek slovenskih intelektualcev. Predlogi in izkušnje», ki je bil 21. marca letos v Kulturnem domu v Gorici in ki ga je organiziral deželni komite KPI. Prilogo je uredil profesor Stelio Spadaro. V uvodu Spadaro razlaga, da je bil namen seminarja osvetliti razmerje med tradicijo in spreminjanjem, tako kot ga doživlja manjšina, oziroma njeni intelektualci, to se pravi, kako ti intelektualci doživljajo dvojno spreminjanje: spreminjanje lastne manjšine in spreminjanje širše družbe v kateri manjšina živi. Spadaro ugotavlja, da so slovenski intelektualci preboleli fazo, ko so morali komaj legitimirati lastno prisotnost in identiteto na tem ozemlju. Danes se problem identitete postavlja na dveh nivojih: na eni strani kot «iskanje zakonskih in operativnih sredstev» za uveljavitev lastne identitete, na drugi strani pa kot «načrt za medsebojno izmenjavo» med različnimi kulturami.

V zborniku je objavljenih trinajst referatov. Nekateri izmed teh so bili pred kratkim objavljeni v zborniku Ednina, dvojina, večina, ki sta ga za ZTT uredila Ivan Verč in Marko Kravos. Primerjava med obema tiskovini je dokaj zanimivo opravilo. Škoda, da se tej primerjavi lahko posvetijo le tisti razumniki, ki obvladajo bodisi slovenščino kot italijanščino, kot grenko ugotavlja v svojem referatu Darko Bratina. Bilten Informazioni regionali dobite pri tržaški federaciji KPI.

V nedeljo 10. januarja je bila v Štorjah komemoracija padlega partizana Marjana Štoke.

V občinskem gledališču «F. Prešeren» v Boljuncu so 18. decembra slovesno praznovali desetletnico ustanovitve Združenja prostovoljnih gasilcev «Breg».

Poučen enodnevni izlet za medvedke in čebelice

Oktober '87 smo imeli taborniki Rodu Modrega Vala občni zbor v Doberdolu, kjer smo izvolili v novo vodstvo tudi posebno skupino, ki naj bi skrbelo samo za medvedke in čebelice (MČ), to je tabornike, ki niso še izpolnili trinajsto leto starosti in torej nosijo na kroju oranžno ruto. Ta skupina naj bi skrbelo predvsem za sestanke z najmlajšimi in naj bi organizirala akcije, kot so izleti, orientacijski pohodi, dvodnevni tabori ipd. seveda samo za najmlajše.

Podobno pobudo smo uresničili prav v nedeljo 20. decembra. Zbrali so se medvedki in čebelice iz doberdolske, openske in dolinske taborniške družine pred občinsko telovadnico v Dolini. Peš smo se odpravili na bližnjo Dolgo Korono, kjer smo si ogledali zadrugi hlev in kjer nam je predstvanik zadruge Dolga Korona nekaj povedal o zadrugi sami, o njenem pomenu v današnji družbi, o živini in o delu z njo.

Nato nas je naša pot popeljala do gledališča F. Prešeren v Boljuncu, kjer smo se zadržali še nekaj ur.

Najprej so se MČ pomerili v taborniškem kvizu, ki vsebuje vprašanja iz taborniškega življenja, iz zamejske stvarnosti, iz poznavanja slovenskega jezika, kulture in zgodovine ipd. Nato je sledilo nagrajevanje. Potem pa smo se še nekaj časa zabavali s taborniškimi igrami in pesmimi.

Moramo reči, da ta nedelja predstavlja enega izmed dobrih rezultatov, ki jih je na novo ustanovljena skupina za MČ v vodstvu RMV dosegla. Ob novem letu pa si mora skupina spet zavihati rokave in poprijeti za delo, saj medvedki in čebelice nedvomno čakajo na novo iniciativo, na novo srečanje.

Magda Švara

Slovensko Stalno Gledališče

Gostovanje Mestnega
gledališča ljubljanskega

Aleksander Gelman

KLOPCA

Režija: Marjan Bevk

V ponedeljek, 18. januarja
ob 20.30 Abonma RED A

v torek, 19. januarja
ob 20.30 Abonma RED B

v Kulturnem domu v Gorici

KPI naj bo sogovornik civilne družbe

Intervju z novim tajnikom Posoške federacije Enzom Bucovinijem

Enzo Bucovini, novi tajnik Posoške federacije KPI, je po poklicu delavec. Petnajst let je bil zaposlen v tovarni «Cotonificio Triestino». Bil je aktiven v sindikatu in delvaci so ga kaj kmalu izvolili v tovarniški svet. Leta 1975 ga je vodstvo CGIL imenovalo za tajnika sindikata delavcev tekstilne industrije FILTEA. Leta 1979 je zapustil sindikat in je bil izvoljen v tajništvo Posoške federacije KPI. Že dolgo let je občinski svetovalec v Gorici. Na seji Federalnega komiteja, ki je bila 16. decembra lani, je bil izvoljen za sekretarja Posoške federacije KPI. Zamenjal je tovariša Enza Rediva, ki bo prevzel druge odgovornosti v okviru tajništva. Obiskali smo Enza Bucovinija, da bi se z njim pogovorili o njegovi izvolitvi in o načrtih, ki jih namerava uresničiti.

«Bi nam lahko obrazložil, kako si postal pokrajinski sekretar? Krajevna sredstva javnega obveščanja so še posebej opozarjala na dejstvo, da si bil izvoljen izven kongresa?»

«Moja izvolitev ni za našo federacijo nič travmatičnega. Prišlo je do zamenjave, kar pa je za demokratično stranko povsem normalen dogodek. Če me spomin ne vara, je vse sekretarije Posoške federacije (od leta 1945 dalje) izvolil Federalni komite. Statut naše partije namreč predvideva, da je ravno ta organ zadolžen za izvolitev sekretarja in ostalih članov tajništva.»

«V nekaterih časopisnih poročilih smo zasledili namig, da je bila tvoja izvolitev sad obračuna med tovariši iz Tržiča in Gorice, ki naj bi se že dalj časa 'frakcionaško' prepirali znotraj Posoške federacije. Ali je to res?»

«Menim, da znotraj Posoške federacije KPI sploh ne obstaja noben spor,

ki bi nastal zaradi lokalističnih teženj. Velika zasluga prejšnjega sekretarja Renza Rediva je ravno ta, da je zgladil vsa lokalistična nerazumevanja, ki so morda v preteklosti pogojevala politiko naše federacije. Vsekakor se je zadnja leta odvijala zelo živahna razprava, ki ni izvirala iz lokalističnega drobtinarstva, ampak iz korenite spremembe naše družbe, in še posebej njenega produkcijskega aparata. S temi spremembami se ukvarja tudi KPI. Vprašanje je, kako spremeniti partijsko organizacijo, da bo lahko KPI učinkovito in smotno posegla v te procese spreminjanja. Prizadevati si moramo, da bo KPI sogovornik civilne družbe, ki se je tudi na Gorškem globoko spremenila. Zaradi tega vam lahko zagotovim, da tudi na zadnji seji Federalnega komiteja ni bilo nobenega političnega razhajanja.»

«Katera je po tvojem mnenju vloga KPI?»

«Jedro politične akcije KPI je delavski razred, kljub temu pa moramo upoštevati dejstvo, da je zadnja leta industrijski aparat v naši pokrajini začel vidno hirati. Istočasno se je stalno povečalo število zaposlenih v terciarnem sektorju in javni upravi. Znotraj same

družbe pa se srečujemo z novimi problemi, kot so tako imenovana «nova revščina», in s starimi, kot na primer vprašanje mladine, oskrbe starejših občanov, vprašanje zdravstvene in sploh socialne oskrbe itd... Vsi ti problemi terjajo, da spremenimo našo strategijo in da postane KPI bolj prožna in učinkovita v vsakdanji akciji.»

«Kmalu se bo začela volilna kampanja. Odnosi med KPI in PSI so še nerazčiščeni. Kaj se nam obeta?»

«Naš cilj na prihodnjih upravnih volitvah je, da bi popravili slab rezultat, ki smo ga zabeležili lani na vsedravnih volitvah. Menim, da lahko upravičeno upamo, da bo KPI napredovala. Ljudje vedo, da se je naša stranka vsa ta leta zelo angažirala, da bi rešila probleme, ki tarejo našo pokrajino. Kar se tiče naših odnosov s PSI, ne morem prikriti dejstva, da niso ravno taki, kot si želim, da bi bili. Menim, da bi morali biti socialistična in komunistična stranka, vsaj glede nekaterih ključnih vprašanj, na primer glede slovenske manjšine, bolj složni. Kar se nas tiče, se bomo potrudili, da bi še izboljšali odnose s PSI.»

Walter Škerk

«Odnos s Trstom»

Zgodovinsko dejstvo je, da je v Trstu globoko zakoreninjena lokalistična miselnost in da ta miselnost razjeda in pogojuje družbeno življenje našega mesta. Lokalistična ideologija je hegemonna sila v našem mestu, politično je najbolj očitna v Listi za Trst, v manjši ali večji meri pa jo zasledimo med vsemi strankami in političnimi skupinami. Značilno za to ideologijo je, da odklanja bolj ali manj vse, kar (naj bi) prihaja iz vsedravnega centra. Liberalno-nacionalistična struktura, ki praktično že od začetka devetnajstega stoletja upravlja Tržaško občino, si je iz te lokalistične miselnosti skovala pravi politični kapital in nič ne kaže, da bi se dalo to negativno zgodovinsko dediščino v doglednem času odpraviti. Seveda je tržaški lokalpatriotizem usmerjen pretežno proti Komunistični partiji, oziroma proti vsem, ki si na katerikoli način prizadevajo za družbeni napredek našega mesta. Zgodovinska treznost je verjetno edini način s katerim se napredne sile lahko postavijo po robu tej zloglasni hegemoniji. Zaradi tega je toliko bolj dobrodošla knjiga tovariša Claudia

Tonela «Odnos s Trstom» (Rapporto con Trieste), ki z zgodovinskega vidika obravnava odnos, ki ga je imelo vsedravnno vodstvo KPI do tržaške stvarnosti.

Knjiga «Odnos s Trstom» je dejansko zbornik dokumentov, člankov, govorov, avtorji katerih so vidni predstavniki KPI, oz. vodstveni organi naše stranke, in ki zadevajo Trst in njegovo stvarnost od leta 1941 do leta 1986. Tonel je napisal približno sto strani dolg esej, ki nekako zgodovinsko uokviruje dokumente, ki so objavljeni na koncu knjige. Med drugim so objavljeni razni članki Togliattija, Amendole, Scocimarra, Pajette, Berlinguerja, Lame, Natte itd... Uvod za to knjigo je napisala predsednica poslanske zbornice Nilde Iotti, ki je pohvalila napore in prizadevanja tržaških komunistov, da bi sooblikovali kolektivni spomin o neki dramatični zgodovini, ki je pretresla včerajšnjo tržaško družbo, a ki pogovuje tudi današnjo javnost.

Tonel v svojem zanimivem esejju trdi, da se je vsedravnno vodstvo KPI vedno

Slovensko Stalno Gledališče

Gostovanje Mestnega gledališča ljubljanskega

Milan Jesih

PTIČI

Režija: Barbara Hieng

V petek, 15. januarja
ob 20.30 Abonma RED A in D

v soboto, 16. januarja
ob 20.30 Abonma RED B, E in F

v nedeljo, 17. januarja ob 16.00
Abonma RED C in G

zavzemalo za koristi Trsta. Avtor to dokazuje s številnimi citati in dogodki. Iz eseja, in še posebej iz objavljenih dokumentov, lahko dojamemo, da so voditelji KPI (predvsem Togliatti) pojmovali Trst kot narodni problem, ki ga mora italijanska država rešiti na demokratični način. To «narodno zavedno» stališče pa je vedno upoštevalo tržaško narodnostno stvarnost in pravice slovenske manjšine, kar ni bilo lahko, posebno ne v časih, ko je vsak bedak, ki je slučajno sedel v parlamentu, lahko opravičil svoje neumnosti z vzklikom «Viva l'Italia». Avtor se je pri pisanju rad zatekel k citatom, verjetno zaradi

tega, da mu nebi kdo očital pristranosti. Tehnika citiranja pa lahko zavede bralca: na primer na strani 66 beremo, da je Togliatti osporaval plebiscitu, ki naj bi uredil ozemeljski spor med Italijo in Jugoslavijo, ker da ne obstajajo pogoji, za demokratično izvedbo volitev, na strani 68 pa Tonel navaja iz nekega dokumenta vsedržavnega vodstva, da KPI obžaluje, da je prišlo do razmejitve, ne da bi prej s plebiscitom upoštevali voljo ljudstva. Seveda je vodstvo KPI spremenilo svoje stališče zaradi spremenjene politične situacije. Žal bralec tega dejstva ne more razbrati iz spremnega eseja ravno zaradi prepogostega

citiranja. Vsekakor je bivši tajnik tržaške federacije KPI opravil res hvalevredno delo, saj je nazorno sintetiziral razmerje med vsedržvnim vodstvom KPI in tržaško stvarnostjo.

Naj za konec povemo, da je knjiga «Odnos s Trstom» dejansko šesta iz zbirke, ki jo je tržaška federacija KPI v zadnjih letih posvetila polpretekli zgodovini Trsta. Duša teh zgodovinskih naporov tržaških komunistov je ravno Claudio Tonel, za kar smo mu še posebej hvaležni. Knjiga «Odnos s Trstom» je izšla pri založbi Dedolibri, obsega pa 300 strani.

(w)

Iz govora generalnega sekretarja CK KP SZ Mihaila Gorbačova ob 70-letnici Oktobrske revolucije (II)

Oktober in perestrojka: revolucija se nadaljuje

(Nadaljevanje in konec)

Ko slavimo sedemdesetletnico naše revolucije, ki ne bi bila zmagala, ko ne bi bila pripravljena teoretično, tudi zdaj, na novi prelomnici svetovne zgodovine, teoretično obdelujemo perspektive za napredovanje k trdnemu miru. S podporo novega mišljenja smo v glavnem utemeljili nujnost in možnost vseobsežnega sistema mednarodne varnosti v razmerah razorožitve. Zdaj je treba dokazati nujnost in realnost, da gremo temu cilju naproti in ga tudi dosežemo. Odkriti zakonitosti sodelovanja sil, ki lahko v boju, v protislovjih, v spopadih dosežejo pričakovani uspeh. V zvezi s tem pa si moramo predvsem zastaviti težavna vprašanja - in to vnovič, s pozicij našega leninskega nauka, z uporabo njegove metodologije.

Prvo je v zvezi z naravo imperializma. Kot je znano, tiči v njej pglavitna vojna nevarnost. Narava družbene ureditve se kajpada ne more spremeniti pod vplivov zunanjih dejavnikov. Toda ali je mogoče v sedanji fazi

svetovnega razvoja, na novi ravni medsebojne odvisnosti in povezanosti sveta vplivati na to naravo tako, da bo to blokiralo njene najbolj nevarne pojave? Drugače povedano: ali lahko računamo s tem, da bodo zakonitosti povezanega sveta, v katerem so občečloveške vrednote pglavitna prioriteta, zmogle omejiti diapazon uničevalnega delovanja egocentričnih, ozko razrednih zakonitosti kapitalističnega sistema?

Drugo vprašanje je povezano s prvim: ali se more kapitalizem znebiti militarizma, ali lahko gospodarsko deluje in se razvija brez njega? In ali ni utopija naše vabilo zahodnim državam, naj pripravijo program za rekonverzijo ekonomike, se pravi, da ga preusmerijo na moroljubna pota?

Tretje vprašanje. Ali lahko kapitalistični sistem zdrži brez neokolonializma, ki je eden izmed virov njegovega življenjskega obstoja? Drugače povedano: ali lahko ta sistem deluje brez neenakovredne menjave s »tretjim svetom«, v kateri se skrivajo nepredvidljive posledice?

Ob naštetih je še eno vprašanje. Ali je realistično upanje, da bo zavest o katastrofalni nevarnosti, v kateri je svet - ta pa, kot vem, prodira tudi v vrhnje plasti upravljalske elite zahodnega sveta - prerasla v praktično politiko? Naj bodo argumenti modrosti še tako močni, naj bo občutek odgovornosti še tako razvit, naj bo nagon po samoohranitvi še tako močan, pa so stvari, ki jih nikakor ni mogoče podcenjevati in ki jih določa ekonomski, torej tudi razredni interes.

Drugače povedano: gre za to, ali se bo kapitalizem lahko prilagodil razmeram brezatomskega in razoroženega sveta, pogojem novega, pravičnega ekonomskega reda, pogojem poštenega soočenja duhovnih vrednot dveh svetov? To še zdaleč niso jalova vprašanja. Od odgovora nanje je odvisno, kako se bodo zgodovinski dogodki sukali v prihodnjih desetletjih.

Vendar je dovolj, če postavimo samo ta vprašanja, pa bomo spoznali vso resnost naloge. Odgovore bo dalo življenje. Upravičenost samega programa brezatomskega in varnega sveta pa se bo preverjala ne le z neopotečnostjo njegove znanstvene utemeljenosti. Preskušala se bo v poteku dogodkov, ki je izpostavljen vplivu najbolj različnih in novih sil.

Preskus že traja. Tudi v tem smo zvesti leninski tradiciji, samemu bistvu leninizma, posebno pa organskemu spoju teorije in prakse, pristopu do teorije kot orodja prakse in do prakse kot kontrolnega mehanizma za pravilnost teorije. Tako tudi ravnamo, ko uvajamo novo mišljenje v zunanjepolitično dejavnost, ki ga korigiramo in izpopolnjujemo z njegovo izkušnjo, pridobljeno v realni politiki.

Torej: s čim računamo, ko se zavedamo, da bo treba graditi varni svet skupaj s kapitalističnimi državami?

Povojno obdobje priča o globoki modifikaciji protislovij, ki so določala pglavitne procese svetovne ekonomike in politike. Pri tem imam v mislih predvsem tisti njihov razvoj, ki je v preteklosti neizprosno privedel do vojne, do svetovnih vojn med samimi kapitalističnimi državami.

Zdaj je položaj drugačen. Ne samo nauk minule vojne, ampak tudi strah zaradi umikanja pred socializmom, ki je postal svetovni sistem, kapitalizmu ne dovoljuje, da bi pritiral svoja notranja protislovja do skrajne meje. Ta so se začela spreminjati v tehnološko dirko drugega z drugim, »olepšala« so se s podporo neokolonizma. Prišlo je do svojevrstne nove, »mirne« delitve sveta – in to po pravilu, ki ga je odkril že Lenin – »s kapitalom«, kar pomeni: kdor je v danem trenutku bogatejši, močnejši, temu gre tudi večji delež. V številnih državah so začeli gospodarsko stisko »blažiti« tako, da so prelivali sredstva v vojaško – industrijski kompleks z izgovorom o »sovjetski grožnji«. Preobrazbe, do katerih je prišlo v tehnološkem in organizacijskem temelju kapitalističnega gospodarstva, so tudi podpirale uravnavanje protislovij in uravnovešanje interesov.

Vendar ne gre samo za to. Če je bila v preteklosti spričo fašistične nevarnosti mogoča zveza med socialistično in kapitalističnimi državami, mar iz tega ne izvira določen nauk za današnji čas, ko se je ves svet znašel pred grožnjo jedrske katastrofe, pred nujnostjo, da se zagotovi varnost jedrske energije, de se izognemo ekološki nevarnosti? Vse to so docela stvarne in strašne stvari, ki terjajo ne le, da se jih zavedamo, ampak da tudi najdemo praktične rešitve. +

In naprej. Ali se lahko kapitalistična ekonomika razvija brez militarizacije? Pri tem nam prihaja v misel »gospodarski čudež« na Japonskem, v Zahodni Nemčiji, Italiji. Resnica je, da so se znova zatekli v militarizem, ko je bilo »čudeža« konec. Vendar si je treba biti na jasnem, koliko je bil ta obrat pogojen z bistvenimi zakonitostmi delovanja sodobnega monopolističnega kapitala in kakšno vlogo so imeli dodatni momenti: »nalezljivi zgled« vojaško-industrijskega kompleksa Združenih držav, navzočnost »hladne vojne«, prestižni razlogi, nujnost lastne »vojaške pesti« da bi se bilo mogoče s tekmeci pogovarjati v jeziku, ki ga v takem okolju razumejo, pa tudi želja podpreti svoj ekonomski vdor v »tretji svet« s politiko sile.

Kakor se je dogajalo, obdobje naglega razvoja sodobne kapitalistične ekonomije v številnih deželah je dobilo ob minimalnih vojaških izdatkih svoj prostor. Njegova izkušnja pa je ostala v izročilu zgodovine.

Problema se je mogoče lotiti tudi z druge, nasprotne plati. Ekonomija Združenih držav je bila od vojne sem nenehno usmerjena v militarizem in se je nanj opirala. Sprva je prevladoval občutek, da jo to spodbuja. Toda potem se je ta nekoristna za družbo nepotrebna potrata virov sprevrgla v astronomski državni dolg in v druge težave in napake. Pokazalo se je, da pretirana militarizacija konec koncev vodi v rastoče zaostrovanje položaja v državi sami in da pregreva ekonomijo drugih. Nedavna panika na newyorški in drugih svetovnih borzah, kakršne domala ni bilo v šestdesetih letih, je resen simptom, resno opozorilo.

Tretji dejavnik so neustrezni, izkoriščevalski odnosi z državami v razvoju. Ne glede na vse fantastične novotarije na področju ustvarjanja »druge« (umetne) narave, razviti kapitalizem ni mogel in ne bo mogel prebiti brez virov iz teh držav. Takšna je objektivna resničnost.

Staviti na uničenje zgodovinsko nastalih svetovnogospodarskih vezi je nevarno in ne ponuja izhoda. Toda tudi izkoriščanje tujih virov z neokolonialističnimi metodami, samovolja nadnacionalnih korporacij, dolžniška zasuznjenost, trilijonski, očitno neplačljivi dolgovi vodijo v slepo ulico. To poraja resne probleme tudi v samih kapitalističnih državah. Tu je špekulacij čez glavo. Njihovo bistvo pa je v tem, da bi naredili iz »tretjega sveta« nekakšnega grešnega kozla za številne težave – mednje naj bi sodil tudi padec življenjske ravni v kapitalističnih metropolah.

Tako se lotevajo poskusov, da bi »strnili narod« na šovinističnem temelju, da bi potegnili delovne ljudi v »partnerstvo« pri izkoriščanju drugih držav in jih hkrati pripravili do tega, da bi se sprijaznili s politiko nove kapitalistične modernizacije. Toda nikakršne, ne takšne ne drugačne zvijače ne rešujejo problema samega, samo včasih ga kdaj pa kdaj pridušijo. Neenaka menjava ostaja in vodi konec koncev v eksplozijo. Zdi se, da začenjajo zahodni voditelji dojemati možnost takšnega izida. Pri tem iščejo za zdaj izhod v raznih paliativnih ukrepih.

Novost mednarodnih ekonomskih in političnih procesov našega časa resnično še ni do kraja spoznana in sprejeta. Toda do tega moramo priti, saj imajo sproženi procesi moč objektivne zakonitosti. Torej bodisi zlom bodisi družno iskanje nove ekonomske ureditve, v kateri bi upoštevali koristi tako prvih in drugih kakor tretjih na enakopravni osnovi. Pot do takšne ureditve, kot se nam zdaj predstavlja, se kaže na obzorju: uresničenje zasnove »razorožitve za razvoj«.

Pri iskanju odgovora tudi na naše tretje vprašanje torej vidimo, da položaj ni videti nerešljiv. Tudi na tem področju se protislovja uklanjajo spremembi. Toda za to je potrebno razumeti realnost in narediti praktične korake v duhu novega razmišljanja. To pa bo po svoje olajšalo napredovanje k varnejšemu svetu. Kratko in malo: tudi tu je zgodovinska izbira, ki jo narekujejo zakonitosti v mnogem soodvisnega in povezanega sveta.

Obstaja še neka pomembnejša, vendar odločilna okoliščina. Sestavni del tega sveta je socializem. Svojo zgodovino je začel pred sedemdesetimi leti, nato prerasel v svetovni sistem in tako zaznamoval podobo XX. stoletja. Zdaj prehaja na novo stopnjo svojega razvoja in vnovič opozarja na možnosti, ki so v njem.

Lahko si na primer mislimo, kako velikanska rezerva miroljubnega sožitja se skriva samo v prenovi v Sovjetski zvezi. Ta nam zagotavlja prehod na svetovno raven v vseh najpomembnejših ekonomskih kazalcih; velikanski in najbogatejši državi daje možnost, da se vključi v svetovno delitev dela in bogastev kakor še nikoli doslej. Njen veliki znanstveni, tehnični in proizvodni potencial bo postal bistveno pomembnejši del svetovnogospodarskih vezi. To pa bo odločilno razširilo in okrepilo materialni temelj splošnega sistema miru in mednarodne varnosti. Takšen je torej še en pomembnejši vidik prenove, prostor, ki ji je namenjen v usodi sodobne civilizacije.

Vpliv na objektivne procese v prid miru bodo imeli razredni boj in drugi pojavi družbenih protislovij.

Napredne sile delavskega gibanja iščejo pota za dvig njegove politične ravni. Morale bodo delovati v zelo zapletenem, novem in spreminjajočem se položaju. Drugače se postavljajo ne samo vprašanje obrambe ekonomskih pravic in interesov množic, ampak tudi boja za demokracijo, v tem okviru za demokracijo v proizvodnji. Na primer: delavcem pogosto predlagajo »partnerstvo«, vendar takšno, ko je nepredušno zaprt dostop v najsvetlejši prostor businessa in ko ni

mogoče niti govoriti o svobodni izvoliti vodilnega osebja.

V zahodnem svetu se kar vrstijo »teorije« o tem, da delavski razred izginja, čes da se je že docela raztopil v »srednjem sloju«, da se je socialno izrodil itn. itn. Da, v delavskem razredu se dogajajo velike, bistvene spremembe. Toda razredni nasprotnik se zaman vdaja sanjam in poskuša zasejati dezorientacijo, spraviti delavsko gibanje iz ravnotežja. Delavski razred, ki pomeni zdaj v svojih novih družbenih mejah številčno prevladujočo moč, ima na voljo potencial, da odigra odločilno vlogo, toliko bolj v ostrih zasukih zgodovine.

Motivi za spodbudo so lahko različni. Eden izmed verjetnih pa je morda militarizacija ekonomije. Prehod v novo fazo tehnološke revolucije na militaristični osnovi je mogočen katalizator, toliko bolj, ker vodi ta pot v vojno, prizadene torej vse plasti prebivalstva, širi okvire množičnega protesta prek meja ekonomskih zahtev. Tako se bo moral upravljalški razred, torej lastniki monopolističnega kapitala, tudi tu odločiti in izbirati. Mi smo prepričani – znanost pa to potrjuje – da je ob sedanji ravni tehnologije in organizacije proizvodnje mogoča rekonverzija, dimilitarizacija ekonomije. Hkrati bo to tudi odločitev v prid miru.

Enako se dogaja s posledicami krize v odnosih med razvitim svetom in svetom v razvoju. Če bo stvar prigana do roba eksplozije in se bo pokazalo, da se ni mogoče še naprej okoriščati z dobrinami na račun eksploatacije »tretjega sveta«, se utegne vprašanje o nesprejemljivosti in neznosnosti sistema, ki brez tega ne more obstajati, pojaviti na politični ravni in z veliko ostrino. V splošnem je kapitalizem tudi v tem pogledu pred hudo odločitvijo: prignati stvar do eksplozije ali pa se z bogati z zakoni medsebojno povezanega in celostnega sveta, ki terja ravnovesje interesov na enakopravni osnovi. Glede na položaj, kakor ga vidimo mi, to ni le nujno, ampak tudi možno. Toliko bolj, ker prav v tej smeri delujejo sile v samem »tretjem svetu«.

Rado se govori o razpadanju narodnoosvobodilnih gibanj. Pri tem gre očitno za zamenjavo pojmov, za spregled novega položaja. Če mislijo pri tem na osvobodilni zagon, kakršen je deloval v etapi boja za politično neodvisnost, tedaj ta seveda popušča. To je naravno. Zagon, ki je potreben za novo, sedanjo stopnjo razvoja »tretjega sveta«, pa se šele razvija. O tem pa si moramo biti na jasnem in se ne smemo vdajati pesimizmu.

Dejavniki, iz katerih se razvija ta zagon, so raznovrstni in raznorodni. Tu gre tudi za močan ekonomski proces, ki kdaj pa kdaj privzema paradoksalne oblike. Na primer: nekatere države, za katere je značilna šibka razvitost, stopajo na raven velesil v svetovni ekonomiji in politiki. Tu tudi narašča politična energija med formiranjem narodov in utrjevanjem nacionalnih držav v pravem pomenu, med njimi gre prvo mesto državam z revolucionarnimi režimi. Tu je tudi srd zaradi vnebovpijoče polarizacije revščine in bogastva, nasprotja med možnostmi in dejanskim položajem.

V organizacijah, ki odsevajo procese meddržavne konsolidacije držav v razvoju, se vedno bolj izrazito in aktivno uveljavlja moč samobitnosti in samostojnosti. V večji ali manjši meri je to značilno za vse organizacije, teh pa ni malo: Organizacija afriške enotnosti, Liga arabskih držav, ASEAN, Organizacija ameriških držav, Latinskoameriški gospodarski sistem, Južnotihoceanski forum, Zveza regionalnega sodelovanja Južne Azije, Organizacija islamske konference in posebno še gibanje neuvrščeni.

Te organizacije odsevajo kalejdoskop protislovnih interesov, potreb, vprašanj, ideologij, pretenzij in

predsodkov dane etape. Čeprav so že postale opazen dejavnik svetovne politike, vse še niso pokazale svojih možnosti. Vendar gre tu za mogočen potencial, rezultate pa je težko napovedovati že za prihodnjega pol stoletja.

Nekaj je na dlani: to je cel svet, ki išče organizacijske oblike svojega dejavnega, enakopravnega sodelovanja v reševanju vprašanj vsega človeštva. V njem živi dve in pol milijarde ljudi. Mogoče je napovedovati, da se bo z jadrnimi koraki krepil ne samo njegov vpliv na svetovno politiko, ampak tudi izvorna vloga v oblikovanju svetovne ekonomije prihodnosti.

Ob vsej mogočnosti nadnacionalnega kapitala ta ne bo določal poti razvoja »tretjega sveta«, ampak bo prej sam prisiljen, da se prilagodi neodvisnemu izboru, za katerega so se ali se bodo odločili narodi sami. Ti narodi in organizacije, ki jih predstavljajo, pa so življenjsko zainteresirani za novo svetovno ekonomsko ureditev.

Pa še neki pomemben moment. V okvirih kapitalističnega sveta je razvoj v zadnjih desetletjih priklical v življenje nove oblike družbenih protislovij in gibanj. To so gibanja zoper atomsko nevarnost, za ohranitev naravnega okolja, zoper rasno diskriminacijo, zoper politiko, ki deli družbo na uspešneže in na zaznamovance usode, zoper pomanjkanje na celih industrijskih območjih, ki so postali žrtev nove kapitalistične modernizacije. V teh gibanjih sodelujejo milijoni, njihovi navdihovalci in voditelji pa postajajo vidni znanstveni in kulturni delavci, ljudje z nacionalno in mednarodno avtoriteto.

Še vedno imajo vseskozi pomembno vlogo v političnem procesu številnih držav socialnodemokratske, socialistične, laburistične stranke ter njim podobne ali z njimi povezane množične organizacije, ponekod pa se njihov vpliv še krepi.

Tako lahko vidimo v vseh parametrih – ekonomskih, političnih in družbenih – kako se v sodobnem svetu povsod uveljavlja teza, ki jo je Lenin štel za eno najglobljih v marksizmu, namreč: hkrati z upravičenostjo zgodovinskega delovanja bo naraščala tudi moč množice, to delovanje pa je njena stvar. To pa je zmerom najbolj zanesljivo znamenje in najmočnejši dejavnik družbenega napredka, torej tudi miru.

Resnično sta veličina in novosti našega časa v tem, da so narodi vse bolj očitno in odkrito navzoči na zgodovinskem prizorišču. Njihov položaj je zdaj takšen, da jim omogoča, da se njihov vpliv izpriča neposredno, ne pa v končnem rezultatu. S tem pa prihaja na dan tudi nova resnica: za zgodovinsko dogajanje na prelomu XX. in XXI. stoletja postaja značilnejši nenehen izbor. Njegova pravilnost pa je odvisna od tega, kako in koliko so upoštevani interesi in namere milijonov, sto in sto milijonov.

Od tod tudi odgovornost politikov. Realna politika pa je lahko takšna samo tedaj, če upošteva to novost časa: človeški dejavnik ne stopa na politično prizorišče kot odmaknjeni in več ali manj stihijski nasledek življenja in dejavnosti ljudskih množic ter njihovih teženj. V zadeve sveta posega naravnost. Brez razumevanja tega, drugače povedano – brez novega mišljenja, ki se opira na sodobno resničnost in hotenje narodov, postaja politika nepredvidljiva improvizacija, ki je tvegana tako za lastno državo kot za druge. V takšni politiki ni trajne trdnosti.

Takšni so razlogi za naš optimistični pogled v prihodnost, na perspektive za zgraditev vsestranskega sistema mednarodne varnosti.

S tem je popolnoma logično povezano naše stališče glede vprašanj obrambe. Dokler obstaja nevarnost

vojne, dokler ostaja družbeno maščevanje jedro strategije in militarističnih nakan Zahoda, bomo še naprej počeli vse potrebno za ohranitev obrambne moči na ravni, ki onemogoča vojaško premoč imperializma nad socializmom. (Ploskanje).

Tovariši! V teh slavnostnih dneh se dostojanstveno spominjamo zasluga mednarodnega komunističnega gibanja. V Oktobrski revoluciji, ki je vse doslej ohranila svoj mednarodni zagon, je vir njegove življenjske moči. Mednarodno komunistično gibanje raste in se razvija na temeljih lastne države, vendar je nekaj skupnega v samem liku komunista, pa naj pripada kateremukoli narodu in deluje v katerikoli državi. To je vdanost ideji boljše, komunistične družbe, zvestoba delovnim ljudem, predvsem delavskemu razredu, boj za njihove temeljne koristi, za mir in demokracijo. (Ploskanje). Mislim, da je treba ob tej naši obletnici omeniti tudi tretjo komunistično internacionalo. Čaka nas še naloga, da ugotovimo vso resnico o njej, da napišemo njene pravo in popolno zgodovino. Ob vseh pomajkljivosti in spregledih v njeni dejavnosti, pa če je spomin na nekatere dele njene zgodovine še tako grenak, je kominterna del velike preteklosti našega gibanja. Rojena v Oktobru je postala ne samo šola internacionalizma in revolucionarnega bratstva. To je naredilo iz internacionalizma in revolucionarnega bratstva. To je naredilo iz interacionalizma praktično orožje boja za interese delovnih ljudi, za družbeni napredek narodov in narodnosti. Iz njenih vrst so prišle enote resničnih vitezov XX. stoletja, ljudi dolžnosti in časti velikega zanosa in neuklonljive močnatosti, ki jim je bila pri srcu bolečina milijonov zatiranih na vsem planetu in ki so slišali njihov klic in jih pozvali na boj. (Ploskanje).

Komunisti so prvi udarili plat zvona zaradi nevarnosti fašizma, prvi so se dvignili v boj zoper njega in bili njegove prve žrtve. Prvi so šli, zbrani v vseh vetrov sveta, v oborožen spopad s fašizmom v Španiji. Prvi so dvignili zastavo upora v imenu svobode in nacionalnega dostojanstva svojih narodov. In prav komunisti, predvsem sovjetski komunisti, so dali odločilen prispevek za uničujoči poraz fašizma v drugi svetovni vojni. (Ploskanje).

Odtlej in dandanašnji stoje komunisti z isto nespravljivostjo in srčnostjo v prvi vrsti zoper sleherno reakcijo in vsakršno mračnjaštvo. To so ljudje legendarnega junaštva in požrtvovalnosti. Pa ne posamezniki,

ampak stotisoči, organizirani in strjeni s skupno voljo, železno disciplino in nepodkupljivo idejnostjo.

Časi kominterne, infortabiroja in tudi časi obvezujočih mednarodnih posvetovanj so mimo. Toda mednarodno komunistično gibanje živi. Vse partije so popolnoma in nespodbitno samostojne. O tem smo govorili že na XX. kongresu. Res pa je, da se starih navad nismo takoj otrešli. Toda zdaj je to nespremenljiva resničnost. V tem pogledu je bil tudi XXVII. kongres KP SZ dokončna in nespodbitna ločnica. Mislim, da smo to stvarno dokazali v svojih odnosih z bratskimi partijami med potekom preнове. (Ploskanje).

Mednarodno komunistično gibanje je na prelomnici tako kot tudi sam svetovni napredek, njegove gonilne sile. Komunistične partije iščejo svoj novi prostor v globokih spremembah na meji stoletij. Njihovo mednarodno gibanje pa se obnavlja, združuje jih spoštovanje do prav tako prenovljenih norm zaupanja, enakopravnosti in iskrene solidarnosti. Gibanje je odprto za dialog, za sodelovanje, za koordinacijo in za zvezo s katerimikoli drugimi revolucionarnimi, demokratičnimi in naprednimi silami.

KP SZ ne-dvomi o prihodnosti komunističnega gibanja, nosilca alternative kapitalizmu, gibanja najbolj

pogumnih in doslednih borcev za mir, za neodvisnost in napredek vseh držav, za prijateljstvo med vsemi narodi na Zemlji. (Ploskanje)

Tovariši! Najpomembnejši kažipot v pooktobrski svetovni zgodovini je nastanek svetovnega socialističnega sistema. Štiri desetletja so že minila, kar je postal socializem skupna usoda mnogih narodov, najpomembnejši dejavnik sodobne civilizacije.

Naša partija in sovjetsko ljudstvo zelo cenita možnost sodelovanja s prijatelji, na katerih je zdaj, pravzaprav že nekaj desetletij, tako kot na naših ramenih tudi državna odgovornost za socializem, za njegovo napredovanje. Vse socialistične države so nakopičile veliko zanimivega in koristnega v reševanju socialnih, ekonomskih in ideoloških nalog, v graditvi novega življenja.

Socialistični sistem in iskanja, ki jih je preizkusil v praksi, njihova izkušnja imajo občečloveški pomen. Svetu je ponudil svoje odgovore na temeljna vprašanja človeškega bivanja, potrdil svoje humanistične in kolektivistične vrednote, v središču katerih je delovni človek. Socialistična ureditev mu vceplja občutek dostojanstva, občutek, da je gospodar države, daje mu socialno varnost, zaupanje v prihodnost. Odpira prostor, da osvoji znanja, kulturo, ustvari pogoje za uredničenje individualnih sposobnosti in darov.

Kar so dosegli narodi socialističnih držav, je predmet našega skupnega ponosa. Toliko bolj, ker je to sad dolgoletnega plodnega sodelovanja, plod resnično bratske povezanosti njihovih držav, ki mu po širini in odprtosti ni enake – partijskih in družbenih organizacij, kolektivov v proizvodnji, ustvarjalnih zvez in kulturnih ustanov, družinskih in osebnih vezi, skupnega dela in učenja deset in deset tisočev ljudi.

Z višav doseženega se marsikaj vidi bolje. Življenje je vneslo popravke v naše predstave o zakonitostih in hitrosti prehoda v socializem, v pojmovanje o vlogi socializma v svetovnem merilu. Daleč smo od prepričanja, kakor da so vse napredne spremembe, ki se dogajajo v svetu, zavezane samo socializmu. Toda to, kako so zastavljeni za človeštvo najbolj pomembni problemi in kako poteka iskanje njihovih rešitev, potrjuje neločljivo povezanost svetovnega napredka s socializmom kot mednarodno silo. (Ploskanje.) Ta povezanost je posebno očitna v boju za preprečitev jedrske katastrofe in v takšnem razmerju svetovnih sil, ki omogoča raznim narodom, da uspešneje branijo svojo socialno-politično izbiro.

Nakopičena izkušnja omogoča boljše oblikovanje medsebojnih odnosov med socialističnimi državami na splošno priznanih načelih. To je brezpogojna in popolna enakost. To je odgovornost vodilne partije za stvari v lastni državi, patriotska služba lastnemu narodu. To je skrb za skupno stvar socializma. To je spoštovanje drug drugega, resen odnos do tega, kar so dosegli in preizkusili prijatelji, prostovoljno vsestransko sodelovanje. To je zahteva po strogem izvajanju načel miroljubnega sožitja. Na to se tudi opira praksa socialističnega internacionalizma.

Socialistični svet je danes pred nami v vsej svoji nacionalni in socialni raznovrstnosti. To je dobro in koristno. Prepričali smo se, da enotnost še zdaleč ne pomeni istovetnosti, enovitosti. Prepričali smo se tudi o tem, da v socializmu ni in ne more biti nikakršnega »modela«, po katerem se vsi ravnaajo.

Merilo za njegov razvoj na vsaki stopnji in v vsaki državi sta celostnost in kakovost resničnih uspehov v preurejanju družbe v prid delovnih ljudi. (Ploskanje.)

Znana nam je tudi škoda, ki jo lahko povzročijo oslabeitev internacionalističnega temelja v medsebojnih odnosih med socialističnimi državami, odstopanja od načel skupne koristi in medsebojne pomoči, neupoštevanje skupnih interesov socializma v delovanju na svetovnem prizorišču.

Z zadovoljstvom ugotavljamo, da so se v zadnjem času naši odnosi z vsemi socialističnimi državami razgibali in da se krepijo. Seveda pa je plodnejše in učinkovitejše tudi sodelovanje v okviru varšavskega sporazuma in SEV, kar njegovih članic načelno nikakor ne ločuje od drugih socialističnih držav.

Sedemindvajseti kongres je jasno opredelil stališče KP SZ: v politiki in na vseh drugih področjih našega sodelovanja s sleherno socialistično državo je odločilo to, da zagotavlja povezanost obojestranskega interesa z interesi socializma v celoti. Krepitev prijateljstva in vsestranski razvoj sodelovanja s socialističnimi državami sta poglobljena prioriteta Sovjetske zveze! Ko danes pozdravljamo delegacije socialističnih držav, pozdravljamo v njih narode socialističnih držav! (Ploskanje.)

Dragi tovariši!

Spoštovani gostje iz tujine!

Vse naše namere in dosežki so črpali in še črpajo navdih iz žive sile Komunističnih idej. Te ideje so bile zapisane na zastavi revolucije, spodbujale so v boj in delovne rezultate milijone ljudi, ki so sveto zaupali vanje in jih sprejeli za cilj in smisel svojega življenja.

Prizadevanje in boj ljudstva, njegova neizmerna vztrajnost pri uresničenju svobodno izbrane poti, njegove radosti in muke – vse to se je utelesilo v resničnosti današnjega socializma, ki gre po poti revolucionarne prenoje. V tem je moč Oktobra, moč revolucije, ki traja naprej. (Ploskanje.)

Brez partije, oborožene z marksistično – leninistično teorijo, socialistična revolucija ne bi bila zmagala. Brez partije, ki se je naučila graditi novo družbo, ne bi bilo socializma, ne bi bilo naše velike države. Tudi ne bi bilo baze, na kateri se zdaj prenavljajo vse sestavine družbenega življenja in pospešujeta družbenoekonomski razvoj države. Čas terja, da partija tudi v novih razmerah stopa na čelu revolucionarne obnove, da vztrajno in dosledno krepí učinkovitost svoje politike, da daje zagon demokratizaciji v vseh smereh in na vseh ravneh družbenega življenja.

Naraščanje vloge partije je zakonit proces. Vendar se taka vloga najmanj uveljavlja z besedami ali formalnimi rituali. Kaže se v prodornosti in poštenosti analize in ocen, v premišljeni politiki in odločnih dejanjih, v sposobnosti, da z enakim vatlom izmerimo zasebno in skupno, osebno in družbeno, današnje in dolgoročno. Ta vloga se kaže v tem, da vse partijske organizacije in sleherni komunist okrepi odgovornost za dogajanje v družbi.

V vrstah naše partije je domala dvajset milijonov komunistov, torej desetina odraslega prebivalstva v državi. To je velikanska moč. Toda potencial partijskega vpliva, partijskega delovanja na prenojo še ni

popolnoma vključen. Resen zagon za izboljšanje tega zapletenega in napornega dela mora dati priprava in izvedba XIX. vsezvezne partijske konference.

Danes je usoda velike stvari revolucije, velike stvari Lenina v naših rokah. Vnovič gremo po neuhojeni poti. To pa nalaga partiji in vsem nam posebno odgovornost. Povejmo z Leninovimi besedami: »Čas revolucije je čas dejanja, dejanja od zgoraj in od spodaj.« Takšna je tradicija partije novega tipa prav od njenih prvih korakov. Takšne so terjatve od avantgarde sovjetske družbe na sedanji sila zapleteni stopnji socialističnega razvoja, ki pa daje s svojo novostjo tudi navdih.

Tovariši! Človeštvo je prestopilo prag v resnično zgodovino leta 1917. Toda minulih sedemdeset let, ekonomski pretresi in socialne kataklizme, ki so rodile fašizem in drugo svetovno vojno, »hladno vojno« in oboroževalno tekmo, grožnje jedrske katastrofe in globalnih kriz, pričajo o tem, da preteklost še naprej krepko obvladuje znaten del človeštva. Vendar pa čas, v katerem živimo – prehod iz XX. v XXI. stoletje, po pravici štejejo za nekaj edinstvenega, tako zaradi globine družbenih sprememb kot tudi zaradi globalne narave nalog, ki so pred narodi sveta.

Danes vidimo, da človeštvo v resnici ni obsojeno, da bi večno živelo tako, kot je živelo pred Oktobrom 1917. Socializem se je spremenil v mogočno, rastočo, razvijajočo se silo. Prav Oktober, prav socializem kažete človeštvu pota, ki vodijo v prihodnost, nove vrednote resnično človeških odnosov. (Ploskanje.) Namesto egoizma – kolektivizem. Namesto izkoriščanja in zatiranja – svoboda in enakost. Namesto tiranije manjšine – resnična ljudska oblast. Namesto stihijske in surove igre družbenih sil – rastoča vloga razuma in humanosti. Namesto sporov, nesoglasij in vojn – občečloveška enotnost in mir.

Sedanji rodovi – a ne samo v naši državi – so odgovorni za usodo civilizacije in življenja na Zemlji. Od njih je konec koncev odvisno, ali bo začetek novega tisočletja svetovne zgodovine njen tragični epilog ali pa spodbudni prolog v prihodnost.

Do začetka XXI. stoletja je samo še dobrih trinajst let. Leta 2017 pa bosta naše ljudstvo in vse napredno človeštvo slavila stoletnico velikega Oktobra.

Kakšen bo svet, ko bo prestopil stoletnico naše revolucije, kakšen bo socializem, kakšno stopnjo zrelosti bo dosegla svetovna združba držav in narodov? O tem ne bomo ugibali. Dolžni pa smo se zavedati, da se prav danes polagajo temelji prihodnosti. Naša dolžnost pa je, da ohranimo našo neponovljivo civilizacijo, življenje na Zemlji, da dosežemo zmagoslavje modrosti nad jedrsko blaznostjo, da ustvarimo vse pogoje za svoboden in vsestranski razvoj človeka in človeštva. (Dolgo ploskanje.)

Mi vidimo možnost neskončnega napredka. Zavedamo se, da ga ni lahko zagotoviti. To nas ne plaši. Nasprotno, navdihuje nas, saj daje življenju visok humani cilj, globok smisel!

Oktobra 1917 smo se poslovili od starega sveta in ga nepovratno odvrgli. Stopamo v novi svet – v svet komunizma. S te poti ne bomo krenili nikdar! (Burno, dolgo ploskanje.)

Razgledi po svetu, 11. decembra 1987